

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМІНА: 0	ВІДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 1 з 15

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКА ДЕРЖАВНА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ХДМА

Василь ЧЕРНЯВСЬКИЙ

«30» вересня 2022 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПЕДАГОГІЧНУ ПРАКТИКУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
У ХЕРСОНСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ МОРСЬКІЙ АКАДЕМІЇ
СМЯ 04-324-2022
Версія № 2

СХВАЛЕНО

Радою із забезпечення якості
освітньої діяльності та якості освіти
ХДМА
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Голова Ради із забезпечення якості
освітньої діяльності
та якості освіти ХДМА
 Олена ДЯГИЛЕВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ХДМА
Протокол № 2 від «29» вересня 2022 р.

В.о. ученого секретаря
 Мар'яна БАБИШЕНА

Введено в дію наказом
від «30» вересня 2022 р. № 155/1

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМІНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 2 з 15

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
1. ОБЛАСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ	3
2. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ	3
3. ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ	3
4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
5. Мета і завдання педагогічної практики	5
6. Зміст педагогічної практики	6
7. Порядок проходження та організація педагогічної практики	7
8. Документи педагогічної практики	8
9. Оцінка результатів педагогічної практики	8
10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	9
Додаток 1	10
Додаток 2	11
АРКУШ РОЗСИЛКИ	12
АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ	13
АРКУШ ПЕРІОДИЧНОГО ОБЛІКУ ЗМІН	14
АРКУШ ОБЛІКУ ПЕРІОДИЧНИХ ПЕРЕВІРОК	15

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 3 з 15

ПЕРЕДМОВА

1. Дане Положення розроблене відділом аспірантури та докторантури Херсонської державної морської академії.
2. Затверджується вченою радою Херсонської державної морської академії.
3. Вводиться в дію наказом ректора Херсонської державної морської академії.
4. Періодична перевірка проводиться з інтервалом, що не перевищує 12 місяців.
5. Зміни розробляються за результатами застосування на практиці у Херсонській державній морській академії або при зміні вимог нормативних документів, на підставі яких розроблено інструкцію.
6. Це Положення розміщується на офіційному Web-сайті ХДМА і в АС АСКОД.

1. ОБЛАСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ

- 1.1. Це положення регулює організацію проходження педагогічної практики здобувачами ступеня доктора філософії в Херсонській державній морській академії.
- 1.2. Це Положення є внутрішнім нормативним документом Херсонської державної морської академії, але може бути наданим на перевірку, огляд, ознайомлення (в тому числі із зняттям відповідних копій) іншим підприємствам, установам, організаціям, державним органам, органам місцевого самоврядування та аудиторам з сертифікації якості, лише у встановленому законодавством порядку.
- 1.3. Це Положення поширюється на всіх співробітників відділів та кафедр ХДМА, які задіяні в процесі підготовки здобувачів ступеня доктора філософії.

2. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

- Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII «Про вищу освіту» (із змінами і доповненнями).
- Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами).
- Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин ХДМА;

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 4 з 15

- Кодекс корпоративної культури та академічної доброчесності Херсонської державної морської академії;
- Інструкція з розробки положень, які регламентують діяльність ХДМА;
- Документована процедура «Управління документацією».
-

3. ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ

У даному документі використовуються наступні скорочення:

ХДМА – Херсонська державна морська академія

СМЯ – Система менеджменту якості

ЗВО – заклад вищої освіти

МОН - Міністерство освіти і науки України

ХДМА – Херсонська державна морська академія.

4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Педагогічна практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є компонентом підготовки до науково-педагогічної діяльності, видом практичної діяльності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – аспірант) щодо організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, викладання спеціальних дисциплін, науково-методичної роботи.

4.2. Проходження педагогічної практики включає навчально-методичну роботу (підготовка до занять, методична робота, відвідування та аналіз занять, відвідування консультацій) та аудиторне навантаження (проведення лекцій, семінарів, практичних (лабораторних) занять) без оплати праці за даний вид робіт.

4.3. Під час відвідування занять викладачів відповідних дисциплін, аспіранти повинні ознайомитися з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації освітньої діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання.

4.4. Тривалість і терміни проведення практики визначені в навчальних планах підготовки доктора філософії (PhD) відповідної спеціальності.

4.5. Організатором педагогічної практики аспіранта є кафедра, відповідальна за підготовку аспірантів.

4.6. Загальне керівництво та контроль за проходженням педагогічної практики аспіранта покладено на наукового керівника, відповідального за підготовку аспірантів.

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМІНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 5 з 15

4.7. Місце проходження педагогічної практики, строки, її зміст та форму планує науковий керівник та завідувач кафедри, що Аспірант відображає в індивідуальному плані роботи.

5. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

5.1. Метою педагогічної практики аспірантів є набуття навичок та вмінь навчально-методичної і наукової роботи.

5.2. Завдання педагогічної практики полягають у:

- безпосередньому ознайомленні з формами та методами викладання дисциплін, які використовують на відповідній кафедрі, а також їхньому практичному оволодінню;

- вихованні в аспірантів творчого підходу до навчально-методичної роботи, наукової праці, формуванню потреби у самовдосконаленні, підвищенні кваліфікації;

- здобутті професійних якостей майбутнього викладача – вміння готувати лекційний матеріал з використанням останніх досягнень в певній галузі науки, чітко, доступно, логічно та послідовно викладати цей матеріал здобувачам освіти, керувати аудиторією тощо;

- формуванні вміння критично оцінювати лекції та семінарські заняття колег та робити на їх основі висновки щодо організації власної викладацької роботи.

У процесі проходження педагогічної практики аспіранти повинні опанувати і знати:

- організацію навчального і виховного процесу у закладі вищої освіти;
- структуру та зміст викладацької діяльності;
- методику підготовки і проведення занять, організації самостійної та індивідуальної роботи студентів;

- основи навчально-методичної діяльності у закладах вищої освіти;

- психологічні аспекти навчання та творчої діяльності тощо.

- Під час педагогічної практики аспіранти повинні оволодіти такими компетенціями:

- структурування та перетворення наукових знань в навчальний матеріал;

- систематизації навчальних та виховних завдань;

- методами та засобами інтерактивного навчання, складання ситуаційних задач, тестових завдань тощо;

- застосування новітніх освітніх технологій;

- розробляти програму, робочу програму фахової навчальної дисципліни;

- визначати структурні елементи лекційного, семінарського заняття

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 6 з 15

відповідно до встановленої мети;

- розробляти методичні матеріали для всіх видів навчальної роботи; оформляти документацію щодо планування та результатів викладацької діяльності тощо.

5.3. Реалізацію мети та завдань забезпечують шляхом чіткої організації педагогічної практики, дотримання основних вимог цього Положення.

6. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

6.1. Навчально-методична робота складає суть педагогічної практики, її основну мету. Саме в ході навчально-методичної роботи реалізують основні завдання педагогічної практики, що полягають у формуванні у аспірантів навичок викладацької роботи.

6.2. *Навчально-методична* робота аспірантів під час педагогічної практики має два складники, що доповнюють один одного: *пасивна* практика та *активна* практика (*аудиторна*). За умови, що загальний обсяг педагогічної практики складає 90 годин, на пасивну практику відводять орієнтовно 50 годин, а на активну практику – орієнтовно 40 годин.

6.3. *Пасивна* практика в більшості випадків передує *активній* (*аудиторній*). Вона полягає у відвідуванні лекцій, семінарських (практичних/лабораторних) занять, консультацій, які проводить викладач відповідної кафедри; участі у навчально-методичній роботі кафедри. Пасивна практика передбачає опрацювання теоретичних матеріалів для підготовки та проведення занять, роботу в бібліотеці, підготовку текстів лекцій та методичних розробок семінарських, практичних (лабораторних) занять, що будуть проведені.

6.4. *Активна* (*аудиторна*) практика є основною у всьому процесі педагогічної практики, оскільки саме в ході активної практики виявляють та закріплюють викладацькі здібності аспірантів. Активна практика передбачає: проведення лекцій та семінарських (практичних/лабораторних) занять (за участю наукового керівника аспіранта); проведення консультацій; участь у методичній роботі кафедри; участь в оцінюванні якості різних видів робіт здобувачів.

6.5. До початку активної практики аспіранти надають керівнику педагогічної практики тексти лекцій та методичні розробки семінарських (практичних/лабораторних) занять. Після погодження текстів лекцій і методичних розробок з керівником педагогічної практики аспіранта допускають до самостійного проведення занять.

6.6. На залікових заняттях мають бути присутні викладач та інші аспіранти-практиканти. Після закінчення заняття проводять обговорення, в

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 7 з 15

якому беруть участь усі присутні. Під час обговорення висловлюють зауваження теоретичного (стосовно змісту лекції, семінару, практичного заняття) та методичного (якість подання матеріалу, контроль над аудиторією, активність здобувачів, використання технічних засобів навчання і тощо) плану. Аспіранти –практиканти фіксують свої зауваження у письмовій формі у рецензії, викладач оцінює кожне заняття та надає свою рецензію з оцінкою.

6.7. Рекомендований обсяг активної педагогічної практики складає 40 годин, із них:

- проведення 4 лекцій – 8 годин;
- проведення 4 практичних (лабораторних, семінарських) занять – 8 годин;
- проведення консультацій – 8 годин;
- індивідуальна робота зі здобувачами - курсантами (студентами), керівництво науковими студентськими дослідженнями – 16 годин.

7. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

7.1. Аспіранти проходять педагогічну практику відповідно до навчального плану підготовки доктора філософії (PhD) відповідної спеціальності.

7.2. Основними базами для проведення педагогічної практики є кафедри факультетів ХДМА, на яких викладають навчальні дисципліни з відповідної спеціальності. За необхідності аспіранти можуть проходити педагогічну практику в інших закладах освіти за погодженням з кафедрою, відповідальною за підготовку аспірантів, а також відділом аспірантури та докторантури ХДМА.

7.3. Аспіранти, які проходять педагогічну практику в інших ЗВО України з оформлюють щоденник практики та розгорнуту характеристику від відповідного куратора з місця проходження практики за погодженням із завідувачем відділу аспірантури та докторантури.

7.4. Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану практики аспірантом здійснює його науковий керівник, який:

- забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики (в індивідуальному навчальному плані зазначено дати проведення занять, академічна група, тема, вид занять);
- затверджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального планування роботи аспіранта;
- визначає дисципліни, навчальні групи для проведення практики на освітньо-кваліфікаційному рівні «магістр», «бакалавр»;
- надає методичну допомогу в плануванні та організації навчально-викладацької діяльності аспіранта;

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМІНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 8 з 15

• контролює діяльність практиканта, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, вживає заходів щодо ліквідації недоліків в організації практики;

7.5. Заключним етапом практики є підготовка Звіту про проходження педагогічної практики та затвердження його на засіданні кафедри, відповідальної за підготовку аспірантів.

7.6. Звіт та протокол засідання відповідної кафедри про його затвердження аспірант подає до відділу аспірантури та докторантури. Зазначену документацію зберігають в особовій справі аспіранта і розглядають під час його атестації за навчальний рік.

8. ДОКУМЕНТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

8.1. Документи практики визначають зміст освітнього процесу на різних етапах проходження практики, основні вимоги до практикантів та вміщують форми контролю за їх виконанням. До документів педагогічної практики належать: протоколи засідань кафедр, звіти аспірантів про проходження Практики, відгук керівника.

8.2. Протоколи відповідних рішень кафедри містять розподіл аспірантів між викладачами – керівниками практики, оперативний контроль за проходженням педагогічної практики, результати обговорення та оцінки звітів практикантів.

8.3. Звіти практикантів є основним звітним документом (Додаток 1). Звіт про проходження педагогічної практики містить:

- щоденник, що фіксує всі форми роботи під час практики (Додаток 2);
- тексти лекцій, які прочитав практикант;
- методичні розробки відповідних семінарських (практичних/лабораторних) занять;
- рекомендації щодо вдосконалення організації та проведення педагогічної практики.

9. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

9.1. Оцінці з боку керівника практики підлягають усі завдання, які виконує практикант. Лекції та семінарські (практичні/лабораторні) заняття оцінюються як за змістом, так і за дотриманням методики викладання.

9.2. Оцінки заносить у Щоденник практики керівник педагогічної практики.

9.3. Кінцеву узагальнену оцінку педагогічної практики за 100 бальною шкалою затверджують на основі усного та письмового звіту на засіданні кафедри, відповідальної за підготовку аспірантів. Вона повинна враховувати рівень виконання завдань практики та зміст представлених документів.

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 9 з 15

9.4. Звіт та протокол засідання кафедри про затвердження звіту подаються аспірантом до відділу аспірантури та докторантури. Уся документація зберігається в індивідуальному плані аспіранта і розглядається під час його атестації.

9.5. Аспіранти, робота яких визнана як незадовільна, зобов'язані, за рішенням кафедри, пройти практику повторно.

10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Відповідальність за видання, актуалізацію та анулювання даного Положення несе відділ аспірантури та докторантури відповідно до ДП «Управління документацією».

10.2. Контроль за виконанням вимог даного Положення несуть посадові особи у відповідності до своїх функціональних обов'язків.

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної роботи
«26» серпня 2022 р.

Андрій БЕНЬ

Начальник юридичного відділу
«26» серпня 2022 р.

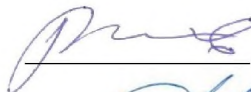
Олександр СЛЄПЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення якості освіти

Оксана УСТИМЕНКО

«26» серпня 2022 р.
Завідувач кафедри ЕСЕЗА
«26» серпня 2022 р.

Сергій РОЖКОВ

Завідувач кафедри ЕСЕУ
«26» серпня 2022 р.

Володимир САВЧУК

Завідувач кафедри ТТта МІ
«26» серпня 2022 р.

Андрій БУКЕТОВ

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	
			Стор. 10 з 15

Додаток № 1

_____
(назва факультету)

_____
(назва кафедри)

ЗВІТ
про проходження педагогічної практики аспірантом

_____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

В період з « ____ » _____ 20 року по « ____ » _____ 20__ року
проходив педагогічну практику на _____ факультеті

Керівник педагогічної практики: _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

За період Практики мною було виконано такі види роботи:

1. Пасивна практика:

№	Тема лекції чи семінарського (практичного/лабораторного) заняття, які відвідувались в ході практики	ПІБ викладача (аспіранта), які проводили заняття	Факультет, спеціальність, курс, група	Дата	Підпис викладача
1	2	3	4	5	6

2. Активна практика:

№	Тема лекції чи семінарського (практичного/лабораторного) заняття	Факультет, спеціальність, курс, група	Дата	Підпис викладача
1	2	3	4	5

3. Рекомендації щодо вдосконалення організації та проведення практики:

1. Позитивні моменти в організації та змісті практики.
2. Негативні моменти в організації та змісті практики.
3. Побажання та рекомендації щодо покращення організації та змісту практики.

Дата _____

Підпис аспіранта
Підпис керівника

Затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від « ____ » _____ 20__ р.

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 11 з 15

Додаток № 2

**ЩОДЕННИК
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ АСПІРАНТА**

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

за період з «   » _____ 20__ року по «__» _____ 20__ року

Місце практики _____

Керівник _____

Дата	Вид виконаної роботи	Відмітка про виконання

(Підпис аспіранта)

(Підпис керівника)

У щоденник практики заносять усі заходи, пов'язані з проходженням активної і пасивної практики, інші види робіт (робота в бібліотеці, консультації з викладачем тощо). Керівник оцінює кожен етап практики і виставляє оцінку в третю колонку.

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 12 з 15

АРКУШ РОЗСИЛКИ

№ п/п	Назва підрозділу	№ примірника
1.	Відділ забезпечення якості освіти	Контрольний
2.	Відділ аспірантури та докторантури	Врахований № 1
3.	Кафедра ЕСЕЗА	Врахований № 2
4.	Кафедра ЕСЕУ	Врахований № 3
5.	Кафедра ТТта МІ	Врахований № 4

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМІНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 13 з 15

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ

ПОСАДА	П.І.Б.	ДАТА	ПІДПИС

Херсонська державна морська академія		Система менеджменту якості	04-324-2022
ЗМІНА: 0	ВИДАННЯ: 15.06.2022	Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Херсонській державній морській академії Версія №2	Стор. 14 з 15

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

Номер зміни	Дата	Сторінки зі змінами	Перелік змінених пунктів

